

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور

عنوان:

شناسایی و آمایش زیستگاه ها و ایستگاه
و مراکز ذخایر ژنتیکی استان های شمال کشور
و طبقه بندی استاندارد آنها
(بوم سازگان های آب شیرین، ساحلی و دریایی ایران)

مجری:

مهناز ربانی ها

شماره ثبت

۵۳۵۱۷

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور

عنوان طرح/پروژه: شناسایی و آمایش زیستگاه ها و ایستگاه و مراکز ذخایر ژنتیکی استان های شمال کشور و طبقه بندی استاندارد آنها (بوم سازگان های آب شیرین، ساحلی و دریایی ایران)
کد مصوب: ۹۵۰۸۳۰-۹۵۰۲۸-۹۵۰۱-۹۵۰۴۸-۱۲-۱۲-۱۴۸
نام و نام خانوادگی نگارنده/نگارندگان: مهناز ربانی ها
نام و نام خانوادگی مجری مسئول (اختصاص به پروژه ها و طرح های ملی و مشترک دارد): -
نام و نام خانوادگی مجری /مجربان: مهناز ربانی ها
نام و نام خانوادگی همکار(ان): کیوان عباسی رنجبر، فرخ پرافکنده حقیقی، حسن محمدخانی، فریدون عوفی
نام و نام خانوادگی مشاور(ان): -
نام و نام خانوادگی ناظر(ان): -
محل اجرا: استان تهران
تاریخ شروع: ۹۵/۴/۱
مدت اجرا: ۱ سال و ۹ ماه
ناشر: موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور
تاریخ انتشار: سال ۱۳۹۷
حق چاپ برای مؤلف محفوظ است. نقل مطالب، تصاویر، جداول، منحنی ها و نمودارها با ذکر مأخذ بلامانع است.

«سوابق طرح یا پروژه و مجری مسئول / مجری»

پروژه : شناسایی و آمایش زیستگاه ها و ایستگاه و مراکز ذخایر
ژنتیکی استان های شمال کشور و طبقه بندی استاندارد آنها (بوم
سازگان های آب شیرین، ساحلی و دریایی ایران)

کد مصوب : ۹۵۰۸۳۰-۹۵۰۲۸-۹۵۰۱-۹۵۰۴۸-۱۲-۱۲-۱۴۸

شماره ثبت (فروست) : ۵۳۵۱۷ تاریخ : ۱۳۹۷/۲/۲۵

با مسئولیت اجرایی سرکار خانم مهناز ربانی ها دارای مدرک
تحصیلی دکتری در رشته بیولوژی دریا می باشد.

پروژه توسط داوران منتخب بخش زیست فناوری و فرآوری آبزیان
در تاریخ ۹۶/۱۲/۲۳ مورد ارزیابی و با رتبه عالی عالی تأیید
گردید.

در زمان اجرای پروژه، مجری در :

ستاد ■ پژوهشکده □ مرکز □ ایستگاه □

با سمت مدیر گروه اکولوژی دریای خزر در مؤسسه تحقیقات علوم
شیلاتی کشور مشغول بوده است.

عنوان	«فهرست مندرجات»	صفحه
چکیده	.....	۱
۱- مقدمه	.....	۲
۲- مواد و روشها	.....	۶
۲-۱- آبیگرهای کم عمق ساحلی	.....	۶
۲-۲- دریاچه های شور	.....	۶
۲-۳- آب شیرین	.....	۶
۲-۴- تالاب های انسان ساز	.....	۷
۳- نتایج	.....	۹
۳-۱- اکوسیستم ها و زیستگاههای منابع آبی - دریایی حوضه آبریز شمال کشور	.....	۹
۳-۱-۱- رودخانه چالوس	.....	۹
۳-۱-۲- رودخانه سردآبرود	.....	۹
۳-۱-۳- رودخانه گرگانرود	.....	۱۰
۳-۱-۴- رودخانه قره سو	.....	۱۰
۳-۱-۵- رودخانه لمیر	.....	۱۱
۳-۱-۶- رودخانه پلرود	.....	۱۲
۳-۱-۷- رودخانه حویق	.....	۱۳
۳-۱-۸- رودخانه سفیدرود	.....	۱۳
۳-۲- زیرحوضه های آبریز حوضه دریای خزر	.....	۱۷
۳-۲-۱- زیرحوضه ارس	.....	۱۸
۳-۲-۲- زیرحوضه طالش-انزلی	.....	۱۸
۳-۲-۳- زیرحوضه سفیدرود	.....	۱۹
۳-۲-۴- زیرحوضه چالوس	.....	۲۰
۳-۲-۵- زیرحوضه هراز	.....	۲۰
۳-۲-۶- زیرحوضه تالار- بابلرود	.....	۲۱
۳-۲-۷- زیرحوضه نکاء- تجن	.....	۲۱
۳-۲-۸- زیرحوضه گرگانرود	.....	۲۲
۳-۲-۹- زیرحوضه اترک	.....	۲۳

صفحه	عنوان
۲۴	۳-۳- خلیج های کوچک ساحلی.....
۲۵	۳-۴- تالابهای بین المللی (کنوانسیون رامسر) محدوده ساحلی.....
۲۵	۳-۴-۱- تالاب انزلی (M.R.) - استان گیلان.....
۲۶	۳-۴-۲- تالاب کیاشهر و دهانه سفیدرود - استان گیلان.....
۲۶	۳-۴-۳- تالاب امیرکلایه - استان گیلان.....
۲۷	۳-۴-۴- دریاچه آلاگل، آماگل و آجی گل (M.R.) - استان گلستان.....
۲۷	۳-۵- مناطق تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط زیست.....
۲۷	۳-۵-۱- اثر طبیعی ملی خشکه داران.....
۲۸	۳-۵-۲- پناهگاه حیات وحش امیرکلایه.....
۲۸	۳-۵-۳- پناهگاه حیات وحش سرخانگل.....
۲۸	۳-۵-۴- منطقه حفاظت شده لیسار.....
۲۸	۳-۵-۵- پناهگاه حیات وحش میانکاله.....
۲۹	۳-۵-۶- پناهگاه حیات وحش دشت ناز.....
۳۰	۳-۵-۷- پناهگاه حیات وحش فریدون کنار.....
۳۰	۳-۵-۸- منطقه حفاظت شده و تالاب بین المللی سیاه کشیم.....
۳۱	۳-۵-۹- منطقه حفاظت شده جهان نما.....
۳۱	۳-۵-۱۰- پناهگاه حیات وحش لوندویل.....
۳۱	۳-۵-۱۱- منطقه حفاظت شده سرولات و جواهردشت.....
۳۱	۳-۵-۱۲- منطقه حفاظت شده البرز مرکزی.....
۳۲	۳-۵-۱۳- پناهگاه حیات وحش سلکه.....
۳۳	۴- بحث و نتیجه گیری.....
۳۶	منابع.....
۳۸	چکیده انگلیسی.....

چکیده

ناحیه ساحلی محل پیوند آب و خشکی و فصل مشترک عملکرد دو اکوسیستم با خصوصیات مجزا از یکدیگر است. محیط زیست ساحلی یک سیستم تکامل یافته طبیعی و در برگیرنده پیچیده ترین و در عین حال غنی ترین اکوسیستم های مولد بر روی کره زمین می باشد. که این ناحیه، منطقه ای انتقالی و به شدت آسیب پذیر است و از آنجا که پذیرنده آلاینده های خشکی و دریا می باشد، از تجمع آلاینده ها در معرض تهدید دائمی قرار دارد. آلودگی دریاها و تاثیر فعالیت های خشکی که ماحصل پیامد توسعه اقتصادی- اجتماعی در خط ساحلی و حوضه های آبریز آن می باشد، از مهمترین مسائل در اغلب مناطق دنیاست که به طور مستقیم زیستگاه های ساحلی را تحت تاثیر قرار می دهد.

از آنجا که پارامترهای انتخاب مناطق حساس دریایی با ضوابط ارائه شده از سوی IUCN برای ذخیره گاه ها یا مناطق حفاظت شده مطابقت دارد، لذا وجود منابع حساس^۱ می تواند به عنوان مهمترین پارامتر ایجاد یک منطقه حفاظت شده یا حساس نیز تلقی گردد. در مجموع، مناطق حساس دریایی که می توانند در سواحل آب های داخلی، آب های سرزمینی، منطقه انحصاری و اقتصادی و آب های آزاد شناسایی و انتخاب گردند، نواحی هستند که واجد منابع حساس ساحلی و دریایی و یا وابسته به دریا بوده و این حساسیت به واسطه تنوع زیستی، غنای جمعیت جانداران، وجود گونه های در معرض خطر، گونه های در حال انقراض، گونه های آسیب پذیر، گونه های کمیاب، واقع شدن اجتماعات حیاتی در آستانه تحمل اکولوژیک، حساسیت به آلاینده ها، کندی ترمیم زیست محیطی آسیب های وارده و مشکلات ناشی از پاکسازی آلاینده های محیطی ایجاد می گردد.

بر اساس تحقیقات انجام شده در ایران در مورد شناسایی مناطق و منابع حساس، این مناطق و منابع به دو گروه متمایز به صورت زیر تفکیک می گردد:

۱- گروه منابع حساس زیستی: شامل جنگل های مانگرو، آبسنگ های مرجانی، لاک پشطان دریایی، پرندگان آبرزی، گیاهان دریایی و پستانداران دریایی.

۲- گروه منابع حساس فیزیکی: شامل ساختمان فیزیکی سواحل در زیر بخش های سواحل گلی، ماسه ای، سنگی و اشکال هیدرولوژیک کرانه در گروه های آبشناختی، مصب، خور و خلیج کوچک.

کلمات کلیدی: زیستگاه های آبریزان، مناطق حساس ساحلی، دریای خزر

¹ Vulnerable Marine Resources